

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference
«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the institutions
of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор
Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор
Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор
Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор
Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор
Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор
Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор
Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)
Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

*Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 6 від 05.11.2019*

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практи. конф. 17-18 жовтня 2019року) , ч.І / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 267с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

ЗМІСТ

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Наталія Маркіна

ТВОРЧА САМОСТІЙНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН 3

Надія Красновська

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХОРОВИХ ТВОРІВ ЯК
НАУКОВА ПРОБЛЕМА 9

Маргарита Єпішкіна, Лінь Ваньї

КАТЕГОРІЯ «КОНСТРУКТИВНІ УМІННЯ» В МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ
ОСВІТІ..... 15

Юлія Чумак

КУЛЬТУРОТВОРЧИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ГОТОВНОСТІ ДО
ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 22

Галина Слободенюк

УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСВІДУ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 29

Валерія Кальченко

ВПЛИВ БІЛОГО КОЛЬОРУ НА ПСИХІКУ ТА ФІЗІОЛОГІЧНІ ФУНКЦІЇ
ЛЮДИНИ..... 33

Світлана Попсуйшанка

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «АРТИСТИЗМ» В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ..... 37

Наталія Сосюрка

СУТНІСТЬ ФІРМОВОГО СТИЛЮ ТА ЙОГО РОЛЬ ДЛЯ СПРИЯТЛИВОГО
ІМІДЖУ КОМПАНІЙ 41

УДК 378

Надія Красновська

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди»,
факультет мистецтв,
б2м група*

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ХОРОВИХ ТВОРІВ ЯК НАУКОВА ПРОБЛЕМА

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.В. Васильєва

У статті доведено, що активна творча діяльність у процесі інтерпретації музичного твору стимулює інтенсивний розвиток музичних здібностей та художньо-образного мислення, виконавської волі та виконавської майстерності, самореалізації. Визначено особливості самореалізації майбутніх викладачів музичного мистецтва в процесі інтерпретації хорових творів.

In the article it is proved that active creative activity in the process of the interpretation of the musical work stimulates intensive development of the musical abilities and artistic figurative thinking, performing will and performing skill, self-realization. The peculiarities of self-realization of the future music teachers in the process of the interpretation of the choral song are determined.

Ключові слова: *інтерпретація музичного твору, фахова підготовка, майбутні викладачі, хоровий твір, самореалізація.*

Keywords: *interpretation of the musical work, professional preparation, future teachers, choral song, self-realization.*

Постановка проблеми. В останній час невпинно зростає інтерес до хорової педагогіки. Це можна пояснити тим, що хор відіграє наразі велику роль у сучасній музиці. Композитори часто вдаються до використання хорових партій в якості бек-вокалу, захоплюючись красою та неперевершеною гармонійністю хорового співу. Але щоб досягти потрібних висот у вокальному виконанні того чи іншого хору, необхідна складна музично-педагогічна робота хормейстера зі співаками. З самого раннього віку потрібно виховувати вокалістів, розвивати та вдосконалювати в них вокально-хорові навички. Основна школа хорового виховання вокалістів постійно оновлює свої методики, кожен педагог, який має справу з даною проблемою, привносить щось своє у процес навчання,

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

вдосконалює наявні методики, узагальнює вже теперішній досвід своїх колег та попередників. Ось чому необхідно постійно стежити за змінами, які з'являються в теорії та практиці музичного навчання, обирати щось для власної роботи, аналізувати, застосовувати нові прийоми та технології на практиці, розвиваючи вокально-хорові навички власного хорового колективу. Це все обумовлює актуальність обраної мною теми.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблему творчого становлення майбутніх учителів музики досліджували А. Зайцева, І. Краснощок, Г. Падалка, Н. Сегеда, О. Теплова, А. Ідінов та інші. В той самий час, деякі аспекти удосконалення хорової підготовки в контексті творчої самореалізації студентів педагогічних університетів представлені в наукових доробках Л. Бірюкової, І. Заболотного, Є. Карпенко, С. Казачкова, І. Коваленко, А. Растригіної, Т. Смирнової, І. Шинтяпіної, В. Живова та інших.

Мета статті – дослідити ступінь розробки проблеми у науковій літературі.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Питання самореалізації або самоактуалізації особистості зазвичай пов'язуються з гуманістичною психологією, тому що це центральний її термін. Д.О. Леонт'єв зазначає, що людина прагне до самореалізації, аби здобути безсмертя, яке досягається у формах підвищення рівня знань, покращення умов життя інших людей, передання їм знань та досвіду тощо. З цього стає зрозумілим, що ми маємо справу із сутнісним, вихідним компонентом життя особистості, який не може існувати в межах буття людини [1].

За словами Г. М. Падалка потреба самореалізації дійсно є сутнісною загальнолюдською якістю, але вона проявлюється не у формі болісної рефлексії, привернення уваги до себе і вдосконалення своїх навичок, а у формі прагнення залишити свій слід, створивши щось нове. Таке розуміння повністю відповідає баченню С. Л. Рубінштейна на саморозвиток і самовиховання особистості, який вважає, що вони полягають не просто в роботі над власним вдосконаленням, а саме в активній зовнішній діяльності [4].

Немає сенсу ставити питання про якість додаткове формування

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

самореалізації або її мотивації, тому що вона є загальною якістю для будь-якої особистості. Відомі також основні механізми цього процесу. А от проблема полягає в тому, що люди, часом, неспроможні розкрити усі свої можливості, не знаючи навіть свого власного потенціалу.

Потреба в самореалізації спонукає особистість до активності, яка у свою чергу визначає види діяльності, в яких ця потреба буде задовольнятися.

Під час виконання будь-якого хорового твору майбутній вчитель музичного мистецтва обов'язково вдасться до художньої імпровізації як обов'язкової риси виконавського мистецтва, тому що вона містить у собі індивідуалізоване бачення, своєрідність трактування твору, а не лише точною об'єктивною передачею авторського тексту.

В. Ф. Орлов вважає, що наукове осмислення виконавської інтерпретації – це пріоритетний напрямок у сучасному музикознавстві. Роботи вітчизняних та закордонних вчених, що з'являються все частіше та охоплюють методологічний, культурологічний, соціально-культурний та інші аспекти цієї проблеми, свідчить про те, що загальної теорії виконавської інтерпретації встановлюється на всесвітньому просторі. Вона вже має розгалужену систему понять та сформований термінологічний апарат. Але один із різновидів загальної музичної інтерпретації, а саме її теоретичне осмислення, відбувається, на жаль, із помітним відставанням [3].

Важливе значення для розуміння специфіки інтерпретації мають етапи інтерпретаційного процесу, встановлені О. І. Котляревською. До них відноситься: формування попереднього уявлення про твір; розуміння цілісного, зовнішнього та внутрішнього смислу твору; а також створення його образу. Кожен з цих етапів допомагає майбутньому керівнику хору створити індивідуальний виконавський стиль.

Діалог з музичним мистецтвом є об'єктивною умовою його плідного функціонування. Для встановлення такого діалогу з музичними творами майбутні викладачі музичного мистецтва повинні навчитися їх самостійно сприймати, глибоко аналізувати й оцінювати, а також творчо інтерпретувати. За

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

наявності таких якостей, умінь і навичок студенти отримують можливість бути суб'єктом цього процесу, а значить виявляти відповідну активність, самостійність тощо.

У наш час вища музична освіта вимагає від майбутнього керівника хорового колективу самореалізацію, що допомагає сформувати його компетентності в майбутній професійній діяльності та забезпечує систематичне професійне зростання. Основним джерелом ініціації і забезпечення процесу творчої самореалізації є практична робота студента в хоровому класі під час спілкування та взаємодії з хоровим колективом. Завдяки такому спрямуванню навчання майбутній керівник може реалізувати свої наміри у виконавській діяльності у якості хормейстера [3].

Хорова діяльність студентів оцінюється за такими критеріями: інтерес до професії, яку вони обрали, а саме вчителя музичного мистецтва, яка передбачає керування хоровим колективом; прояв творчої та пізнавальної активності в різних сферах діяльності, навички керування хоровим колективом; вміння спілкуватися та знаходити спільну мову з колективом; здатність проявляти творчу ініціативу під час музичної діяльності.

Психологічна, інтелектуальна та емоційна готовність до реалізації себе в хоровому колективі, вміння планувати самостійну діяльність як хормейстер, володіння способами та методами роботи з хором розкриває рівень підготовленості студентів до виконання музично-творчих завдань [2].

Л. Кондрашова підкреслює, що однією зі значущих якостей майбутнього керівника хору, які характеризують її самореалізацію, є позитивний настрій на роботу з колективом, адекватна оцінка своєї діяльності та, обов'язково, професійна відповідальність. Спільне обговорення художньо-мистецьких завдань виконання хорового твору під час процесу хорової діяльності дає позитивний результат розвитку професійної компетентності майбутнього хормейстера. Тож, ми бачимо, що такі форми діалогічного спілкування, як бесіда та дискусія, позначають і процес самореалізації [2].

Завдяки професійній направленості своєї діяльності та розвитку

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

психологічної підготовки студент має можливість самореалізовуватись як хормейстер. На цей процес також безпосередньо впливає практична хормейстерська підготовка студентів під час виконання різних хорових творів.

Г. М. Падалка наголошує, що концертно-виконавська діяльність майбутнього керівника з хором є вкрай важливою і необхідною умовою розвитку самореалізації студента та формування його професійної компетентності. Концертні виступи при системній практичній роботі з колективом Аби створити сприятливі умови для розвитку творчої самореалізації, студенту необхідно систематично проводити практичну роботу з хором, а також брати участь у концертних виступах, оскільки така діяльність активізує усі його особистісні якості [4].

Самореалізація майбутнього керівника хорового колективу, що проявляється в практичній роботі з хором, коли розвиваються індивідуальні психологічні та особистісні якості кожного студента, а також формується його свідоме відношення до виконавської роботи, є необхідною складовою формування професійної компетентності студента.

Аналіз виявлених недоліків сформованості вмінь творчої самореалізації майбутніх учителів музики-хормейстерів дали підстави припустити, що, по-перше, в системі хорової підготовки процес виховання навичок творчої самореалізації повинен стати цілеспрямованим і педагогічно керованим на відміну від спонтанно-випадкового характеру їх розвитку в контексті накопичення студентами музично-виконавського досвіду, що традиційно склався в практиці; по-друге, ефективність та інтенсивність методичної підготовки майбутнього фахівця до творчої самореалізації значною мірою визначається психолого-педагогічними умовами, що створюються в навчально-виховному процесі.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Таким чином, під педагогічними умовами підготовки особистості до творчої самореалізації ми розуміємо спеціально побудовані дії, що сприятливі успішному самокерованому розвитку особистості та при цьому забезпечують продуктивність протікання

I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНОЇ ОСОБИСТОСТІ У ЗАКЛАДАХ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

навчально-виховного процесу з метою отримання адекватного поставленій задачі індивідуально-творчого результату. Аналіз інтерпретованих творів виконавця визначає його власний індивідуальний виконавський стиль.

Список використаних джерел

1. Заїка П.В. Підготовка майбутнього вчителя музики до художньо-творчої самоактуалізації у практичній діяльності / П.В.Заїка // Художньо-педагогічні читання. Матеріали IV Міжнародної конференції. Вип. 3. Х. 2008. С. 136.
2. Кондрашова Л. Емоційна домінанта підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності / Л.Кондрашова // Рідна школа № 7-8, 2010. С. 14-19.
3. Орлов В.Ф. Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін. За заг. ред. І.А.Зязюна / В.Ф.Орлов. К.: Наукова думка, 2003. С. 276.
4. Падалка Г.М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Г.М. Падалка. К.: Освіта України, 2008.С. 274